

10

Regionaal

Interview van de week

Rasechte Leenaar

Miep Smitsloo
miepsmitsloo@planet.nl

Het is gek, maar ik heb gedacht dat Frits Landesbergen, oprichter en leider van de gelijknamige Big Band, een rijzige, ietwat aristocratische en afstandelijke man was. Waarom? Geen idee, het zal aan de naam liggen. Of aan het genre muziek dat hij brengt. Dat is nog steeds gebaseerd op de traditionele swing van de grote orkesten uit de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw.

De man die me opendoet in zijn woning aan de Leidse Koninginnelaan – hij woont nog steeds in het ouderlijk huis – is echter een no-nonsense en gemoedelijk ogende man. In onvervalst Leids zegt hij dat ik hem beslist Frits moet noemen, niks meneer. De gang wordt grotendeels in beslag genomen door een enorme vibrafoon. Zijn woonkamer ligt bezaaid met stapels cd's, bladmuziek, fotoalbums en tassen met paperassen. Hij ziet me kijken en haalt hij zijn schouders op. 'Als ik vandaag opruim, is het morgen weer een troep. Ik laat het maar zo. En het stoort niemand, want ik woon hier lekker in m'n eentje'. Even later zal hij uit de ogenschijnlijke chaos feilloos zijn adresboekje opduiken.

Aan de muur hangt een grote foto van de oude meester, waarop hij poseert met zijn achterneef, die dezelfde voor- en achternaam heeft. Dat zorgt nogal eens voor verwarring. Maar deze Frits Landesbergen is de partner van zangeres Joke Bruijs en veel jonger dan zijn oudoom, die ook op de hoge leeftijd van 85 jaar nog regelmatig in het land optreedt, al is en blijft Leiden de bakermat. Zo was aan hem de eer om met zijn Big Band het nieuwe seizoen van Jazz on Sunday te openen. Ook organisator Trudy Kwik vond dat optreden een groot succes. 'De zaal puilden uit. Bizar dat hij op die leeftijd nog fris en fruitig voor de band staat'. Dat blijft hij doen, zo lang lichaam en geest nog willen meewerken.

Van de 85 jaren die hij nu op deze aarde rondloopt, speelt muziek al zeventig jaar een centrale rol. Zijn Big Band is al een halve eeuw een begrip – al is dat tot zijn spijt alleen onder de 'grijze koppies'. De week is opgedeeld in repetities en muziekessies van zowel de Big Band als combo's waarin hij als leider, arrangeur en vibrafonist optreedt. Leidenaar Frits Landesbergen voelt zich allerminst een levende legende. 'Joh, doe normaal, het is gewoon leuk om onder mekaar muziek te maken'.

'Ik doe wat ik leuk vind, daar denk ik verder niet bij na'

Frits Landesbergen (85) achter de vibrafoon

In de genen

„Ik denk wel dat ik de muziek van huis uit heb meegekregen. Mijn vader speelde zijn hele leven accordeon. Ik zal een jaar of dertien zijn geweest toen mijn vader zei: 'Wil je leren pianospelen?' Dat wilde ik wel. Het geld was geen probleem, joh. Het was geen nieuwe en een niet al te beste, maar er kwam een piano in huis. Les kon ik ook krijgen, dat kostte ook de kop niet, want die kreeg ik van bevriende muzikanten. Ik werd eigenlijk wel meteen gegrepen door de muziek. Ik heb niet lang les gehad, eigenlijk heb ik mezelf er een beetje in ontwikkeld.”

Nooit beroeps

„Na de lagere school heb ik nog twee jaar ULO gedaan, maar dat was voor mij te hoog gegrepen, ik kon niet zo best leren. Daarna ben ik bij een stoffeerdij gaan werken. Ja, dat ben ik mijn hele leven blijven doen. De stoel waar jij nu in zit, heb ik ook zelf gestoffeerd. Muziek speelde ik in de avonden en de weekenden. Ik heb er heus weleens aan gedacht om beroepsmuzikant te worden, maar dan dacht ik: nee Frits, dat moet je niet doen. Nu kun je je eigen muziek spelen, als je het beroep in gaat, ben je afhankelijk van wat je opdrachtgevers willen horen. Ik heb ook wel overwogen om als stoffeerder voor mezelf te beginnen, maar nee. Als zelfstandige zit je 's avonds nog de administratie te doen of moet je bij je klanten langs, ik dacht: dan hou ik geen tijd meer over voor de muziek.”

Hoe het begon

„Na mijn diensttijd, eind jaren vijftig, werd ik gevraagd in een combo. Ik kon qua muziek maken aardig meekomen en – wat heel belangrijk is – muziek lezen. Je moet maar denken: iedereen heb wel iets waar 'ie goed in is. Met dat combo zaten we 's zomers in Noordwijk, bar-dancing Lido. Die bestaat niet meer, op die plek staat nu een flatgebouw. We speelden daar, zeg maar, vanaf Pasen, als de tulpen de grond uitkwamen en de bussen met Duitsers arriveerden. Dat zijn we blijven doen tot eind jaren zestig. Toen het Lido wat terugliep, werden we gevraagd bij bar-dancing Ton Bakker in Wassenaar. Dat ware zware weekenden hoor, je speelde drie avonden achter elkaar van negen uur 's avonds tot drie uur 's nachts. Want Ton Bakker was beroemd omdat 'ie altijd tot vier uur 's nachts openbleef.”

Ondernemen

„Een hoop dingen liggen aan jezelf. Je kunt afwachten, of ondernemen. Dat was met het oprichten van de Big Band ook zo. Ik wilde in een echte Big Band spelen, maar die waren er in die tijd niet. Je moet je voorstellen: het was eind jaren zestig, de rock 'n roll werd immens populair, de oudere muziekgenres raakten uit. Dan kun je twee dingen doen. Of bij de telefoon wachten tot iemand je vraagt, of er zelf één oprichten. Als je onderneemt, blijkt dat je veel meer kunt dan je zelf denkt. Er waren gelukkig zat muzikanten die wel zaten af te wachten, binnen

**Interview
van de week****Paspoort**

Naam: Frits Landesbergen
Leeftijd: 85 jaar
Woonplaats: Leiden (geboren en getogen)
Opleiding: twee jaar ULO
Beroep: muzikant, leider van Big Band Frits Landesbergen, lid diverse combo's
Burgerlijke staat: vrijgezel, geen kinderen

met zijn vriendenclubje waarmee hij elke dinsdag repeteert. Links op de achtergrond de bekende bassist Dolf del Prado.

FOTO TACO VAN DER ER

no time had ik die band samengesteld met allemaal amateur-muzikanten uit Leiden en omgeving."

Bezetting

"We hebben altijd een volledige Big Band-bezetting gehad. Dan heb je het over vijf saxofonisten, vier trombonisten, vier trompettisten en een ritmesectie van drie man. Tegenwoordig hebben we vaak een zangeres voor de band staan, Aafje de Bloois. Het repertoire is al bijna vijftig jaar hetzelfde, originele arrangementen van Count Basie, Duke Ellington, Bill Holman en mezelf.

Van de originele bezetting van vijftig jaar geleden is helaas niks meer over, op twee na, inclusief mezelf. De rest is te oud of al dood. Die is vervangen door gepensioneerde beroepsmuzikanten. Ik ben de enige tachtiger, de rest is zeventig, zestig. Het hele spel komt elke week trouw naar Leiden om te repeteren. We zijn altijd volledig bezet, als iemand niet kan, zorgt 'ie voor een invaller."

Vibrafoon

"Ergens in een grijs verleden ben ik overstapt van de piano naar de vibrafoon. Waarom? Tja, een vriend van me raadde me dat aan en ik kon er via hem één op de kop tikken. Ik heb mezelf vibrafoon leren spelen. Na twee weken ging ik er al mee optreden. Ach, als je jong bent, dan durf je veel. En nu heb ik daar veel plezier van. Ik heb artrose, pianospelen lukt allang niet meer, maar die vibrafoon kan ik nog bespelen, want die stokken, waarmee je aanslaat, klem ik tus-

'Wat er op onze optredens afkomt, zijn allemaal van die grijze koppen'

sen m'n handen. De piano gebruik ik alleen nog maar om af en toe wat arrangementen na te kijken en te spelen."

Die leeftijd

"Je weet van tevoren niet dat het leven door je handen zal glijden. Ik heb het er weleens over met mijn broer, die elke zondag *effe* langskomt. Dan zeggen we tegen elkaar: wéér een week naar de *klotel*! In z'n geheel nemen je krachten af, als je ouder wordt. Je moet een beetje geluk hebben dat je gezond blijft. Dat heb ik ook. Nou leef ik aardig gezond. Als ik alleen thuis ben, dan drink ik niet. Een glaasje wijn, een biertje: die drink ik met mate, alleen bij gelegenheden."

Die gelegenheden

"Ik speel elke dinsdagmiddag met vrienden die ik al vanaf m'n achtentiende ken: Dolf del Prado, Hans Bonnet, Henk Doove... Dat doen we in het hoofgebouw van Jeugdorp, hier in Leiden Zuidwest, dezelfde plek als waar ik dan 's avonds met de Big Band repeteer. Het is altijd dolle pret op die dinsdagmiddagen. We beginnen om twee uur en gaan tot half vijf door.

Om drie uur is het al de hoogste tijd: dan moet er een biertje gedronken worden. Soms komt er daarna van spelen niks meer, haha."

Stap opzij

"Een jaar geleden, toen ik 84 was, heb ik besloten voortaan niet meer de leiding over de Big Band te nemen. Er komt toch een tijd dat het niet meer gaat, dan kan je zo'n besluit beter nu nemen dan wanneer het te laat is.

Ik heb dus officieel niks meer voor het zeggen. We zijn nu een stichting. Wie er nu voor staat? Op het ogenblik meestal niemand. We hebben hele goeie gepensioneerde beroepsmuzikanten die alles zó wegspeelen. Je hebt weleens stukken waar het nodig is dat iemand voor het orkest staat. Dat heeft met tempowisselingen te maken. Maar bij veel andere stukken sta je alleen maar in de weg. Ik ben als dirigent regelmatig weggelopen. Dan waren de mensen stomverbaasd, zo van: u staat niet voor het orkest en dat blijft gewoon doorspelen."

Appel en ei

"Ik zou nog best hele avonden voor – of in – het orkest willen staan, maar dat gebeurt niet veel meer. Het wordt helaas wat minder met de optredens. Er is geen geld meer voor orkesten. Of liever gezegd: de mensen hebben er geen geld meer voor over. Vroeger kreeg je 1500 euro voor een optreden – dat lijkt veel, maar met zoveel orkestleden is het dat niet. Tegenwoordig krijg je niet eens de helft meer. Dat komt ook omdat er tegenwoordig meer Big Bands zijn, die daardoor

vaak voor een appel en een ei optreden. Mensen merken het verschil toch niet. Als ze maar een melodietje horen, dan is het goed, of er valse noten worden gespeeld, weten ze niet. Dat hebben alleen jazzkenners in de gaten."

Grijze koppen

"Wat er op onze optredens afkomt, zijn allemaal van die grijze koppen. De jeugd weet niet eens dat onze muziek bestaat. De Leidse Jazzweek? Nee joh, daar spelen ze rhythm & blues, geen echte jazz. De echte ouwe jazz hoor je steeds minder. Wat wordt er dan ook op de radio gedraaid en op de tv gepresenteerd? Daar begint het al mee. Ken je nagaan, in de jaren tachtig, speelde de Big Band op het Bevrijdingsfeest in de Stadsgehoorzaal. Mijn vader stond toevallig naast twee jonge meisjes van een jaar of achttien, twintig, en weet je wat die zeiden, toen ze onze muziek hoorden? 'Ik wist helemaal niet dat zo iets bestond'. Dan heb je het dus over veertig jaar geleden!"

Veel plezier

"Spelen heb ik altijd leuk gevonden, dat vind ik nu nog steeds. Als je ergens komt spelen, vragen ze vaak om de bekende *moppies*. Maar ik zal je vertellen: met Dolf (del Prado, red.) en de andere jongens spelen we zoveel prachtige muziek, muziek die je anders nooit meer ergens hoort. De meest mooie stukken komen hoofdzakelijk uit die musicals, vooral van Amerikaanse componisten: Leonard Bernstein van *West Side Story*, Cole Porter, Gershwin, de groten, uit de

jaren veertig, vijftig, zestig. Je had een musical, *My Fair Lady*, daar zitten een stuk of tien nummers in die je nog dagelijks kunt horen, zó goed zijn ze."

Achterneef

"Ze verwarren me regelmatig met mijn achterneef, die ook Frits Landesbergen heet en ook muzikant is. Dan zeggen ze tegen me: ik heb je zoon gezien. Maar ik heb geen kinderen, ik ben nooit getrouwd geweest. Het is gewoon zo gelopen. Ik *wou* nooit gebonden zijn, tenminste, niet toen ik jong was. En dan word je ouder en komt er helemaal niks meer van een relatie of trouwen. Ik kan doen en laten wat ik wil. Heerlijk, die vrijheid. Het is wel fijn dat de bureu een oogje op me houden en andersom. Ja, ik heb veel vrienden, en ik maak op mijn leeftijd nog steeds nieuwe. Mensen zien je optreden, zijn daarvan gecharmeerd en nodigen je dan bij hen thuis uit."

Levende legende?

"Ik, een levende legende? Ben je maal. Je zit hier nou wel alles van me op te schrijven, maar ergens is dat flauwekul. Ik ben helemaal niet belangrijk. Ik doe gewoon dingen die ik leuk vind en daar denk ik verder niet bij na. Dat orkest heb ik toen opgericht, oké, maar ook in het belang van de jongens, die het leuk vinden om er in te spelen. Niet ter meerdere eer en glorie van mezelf. Het is gewoon leuk om onder mekaar muziek te maken, en al doe je dat maar met z'n tweeën: *iemand* moet toch de leiding hebben."